

**EUSKALTZAINDIAREN
BARNE-HISTORIA
(X)**

EUSKALTZAINDIAREN BARNE-HISTORIAZ

*Xabier Kintana,
idazkaria*

SARRERA

Gure Hizkuntzaren Akademiak aspaldidanik ikerketa eta arautze arloan egiten dituen lanak eta euskara sustatu eta jagoteko asmoz ematen dituen pausoak gero eta ezagunagoak dira, eta horiek gure gizartean sorrarazten duten oihartzunak eta dituzten aplikazio zabalek aski ongi erakusten digute jendeak zer nolako interesa duen gure egitekoetz.

Badira, ordea, gure erakundearen historian hain ezagunak ez diren puntuak, beraren sortze, jardunbide eta bilakaeraren gorabeherei buruzkoak, horan-hemenka gutun argitaragabe, artikulua eta dokumentu sakabanatueta burreiatuak. Horietan guztiotan nolabait Euskaltzaindiaren barne historia dei genezakeena datza, maiz, zoritxarrez, aski ezezagun eta gaizki adituen eta ulkerera okerren iturri, eta, horrexegatik, gure ustez, barne historia horretako zokomokoak argitu eta gure argi-ilunak islatzea egokia bezain komenigarria litzateke. Beraz, xede horrekin, zenbaki honetan hasi eta hemendik aurrera osatuz joan nahi genukeen atal honetan, Euskaltzaindiaren ibilbide historikoa hobeki ulertzeko lagun dezaketen era guztietako agiriak eta lekukotasunak agertzen hasiko gara, P. Xarrittonek oraingoan argitaratzen dituen dokumentu baliotsuak lehenbiziko urratsak izanik.

EUSKALTZAINDIAREN BARNE-HISTORIA

X. emanaldia

Piarres Xarritton

Euskeraren 2002,1eko 47. liburukian Xabier Kintana idazkari jaunak ireki zionez geroz atea sail berri honi, lehenbizian Piarres Broussainen gutundegiari esker iturri berri batzuren uretan murgildu ginen. Geroxeago Baionako apezpikutegiko Piarres Andiazabal eta Janpiarre Ouret kalonjeen laguntzarekin Piarres Lafitten gutundegiko xoko zenbaiten harrotzen hasi ginen eta horrela, lau urte barne X. kapitulu honetara heldu gara.

Baina gisala, gaurko gure historia ere, gurekin aitzina badoa bere bide-tik. Horra zergatik, aurkezpen honek bizpahiru ohar hauek eskatzen dizkidan:

duela

1. oharra: Euskal Herriko Unibertsitateak eta Euskaltzaindiak ekarlanean argitaratu berri dute Kepa Altonaga Irakasle eta Urgazle jaunaren *Etxepare Aldudeko Medikua* liburu aberatsa. Hona non liburu horren «Eztago Bilbo langorik» deitu kapituluaren 145-155. orrialdeetan aipatzen diren Azkuek eta Etxeparek, Piarres Broussain hil zen ondoko egunetan kurutzatu zituzten bost gutun, gaurdaino Bilboko Euskaltzaindiaren Bibliotekan lo egon direnak baina gure Erakundearen historia zuzentzeko eta beharbada ere gure kideko edo inguruko lagun batzuek asmatu nahi dituzten ametsetako «arau» zenbaiten kordokan ezartzeko baliagarri direnak. Pentsu dugu beraz gure irakurleek atseginekin irakurriko dituztela X. kapitulu honetan, Pruden Gartzia gure urgazle liburuzainak eta haren lankideek aurkitu eta Kepa Altonagak komentatu dizkiguten beihalako Azkue eta Etxepareren arteko bost gutun gorde haiek.

2. oharra: duela zenbait urte nihonek atseginekin parte hartu nuen irakasle lagun zenbaitekin «Piarres Lafitten, sare intelektualaz» Amelia Hernandez Mata Salamankan jaiotako andereak Leioan, euskaraz aurkeztu zuen epai-mahainean. Jakin berri dut tesiaren argitaratzeko erabakia hartua dela eta zorionak bidali ondoan lankide porrokatua den andere Ameliari, erranen diet gure irakurleei argitalpen horri esker ikusiko dutela zehazki *AINTZINA* aldizkaria sortu eta kudeatu zuelarik 1934-1937 urteetan Piarres Lafittek berak, zer

aztarna utzi zuen historia horrek haren gutundegian. Ez dugu beraz gai hori errepikatuko *Euskeraren* gure sail honetan .

3. *oharra*: Azken xehetasun bat oraino gure Iparralde honetatik, klima aldaketak eta hauteskundeak, ez baitabil beste solasik gure eskualdeetan. Nik ez dut erranen ez dela deus horrelakorik Euskaltzaindian aldaira egiten, ari garenaz geroz gure bulego, tresna eta paperekin laurehun urte honetan Frantziako Errege, Errepublika eta Enperadoreen esku izan den Jauregi Berrirat, baina ez dugu horregatik ez uhaste, ez idorte, ez izozte larriegirik jasaten. Bakarrik Piarres Andiazabal kalonje euskaltzain ohorezkoak ekarri digu Piarres Lafitte zenaren gutundegia giltzapean ongi zain eta laneko erabil genezan. Ez dakigu ordea zenbat denbora eskatuko digun lan horrek. Geroak erranen; gu, geure aldetik, ariko gara, Jainkoa lagun!